

Komenda Główna Straży Granicznej

<https://www.strazgraniczna.pl/pl/wazne-informacje/2153,Straz-Graniczna-w-Schengen.html>
17.05.2025, 11:10

Straż Graniczna w Schengen

13.05.2008

REALIZACJA USTAWOWYCH ZADAŃ PRZEZ STRAŻ GRANICZNĄ PO PRZYSTĄPIENIU POLSKI DO UKŁADU Z SCHENGEN<?XML:NAMESPACE PREFIX = O />

Podstawę prawną do zniesienia, z dniem 21 grudnia 2007 r. kontroli osób na granicach wewnętrznych lądowych i morskich, a z dniem 30 marca 2008 r. także na granicach powietrznych, stanowi *Decyzja Rady z dnia 6 grudnia 2007 r. w sprawie pełnego stosowania przepisów dorobku Schengen w Republice Czeskiej, Republice Estońskiej, Republice Łotewskiej, Republice Litewskiej, Republice Węgierskiej, Republice Malty, Rzeczypospolitej Polskiej, Republice Słowenii i Republice Słowackiej (2007/801/WE)*.

Zasadniczym czynnikiem, który wpływa na działania Straży Granicznej po rozpoczęciu przez Polskę pełnego stosowania przepisów dorobku prawnego Schengen, jest odstępianie od dokonywania przez funkcjonariuszy SG kontroli granicznej osób w przejściach granicznych, usytuowanych na odcinkach granicy państwowej Rzeczypospolitej Polskiej, stanowiących od dnia 1 maja 2004 r. (data akcesji RP do UE) - granicę wewnętrzną Unii Europejskiej (tzn. z Republiką Federalną Niemiec, Republiką Czeską, Republiką Słowacką i Republiką Litwy - łącznie na odcinku o długości <?XML:NAMESPACE PREFIX = ST1 />1880,97 km).

Zniesienie kontroli granicznej osób na granicach wewnętrznych, zrekompensowane zostaje poprzez wzmocnienie kontroli na granicach zewnętrznych, a także na zintensyfikowaniu działań Straży Granicznej wewnątrz kraju, ukierunkowanych na zwalczanie i zapobieganie różnym formom patologii i przestępczości o charakterze transgranicznym, co ma na celu zapewnienie bezpieczeństwa obywateli i poszanowania prawa nie tylko na terytorium naszego kraju, ale na obszarze całej strefy Schengen. W 2008 r. funkcjonowanie SG, związane z realizacją powyższych zadań opiera się o dotychczas funkcjonujące oddziały Straży Granicznej, które będą w miarę potrzeb podlegały stopniowej reorganizacji, tak aby dostosować struktury do skutecznego zwalczania oraz przeciwdziałania występującym zagrożeniom.

Od 21 grudnia 2007 r. Polska stosuje wprost zapisy art. 20 kodeksu granicznego Schengen ^[1] zgodnie z którym granice wewnętrzne mogą być przekraczane w każdym miejscu bez dokonywania odprawy granicznej osób niezależnie od ich obywatelstwa. Wejście w życie tego przepisu nie oznacza jednak zaprzestania przez Straż Graniczną realizacji zadań ustawowych. Co więcej, wypracowany przez Straż Graniczną sposób działania w ramach Strefy Schengen musi być odpowiednio skuteczny tak, aby nie spowodować obniżenia poziomu wykonywania zadań, lecz również - tam gdzie to możliwe - podnieść skuteczność ich realizacji.

Do zadań Straży Granicznej po zniesieniu kontroli na polskich odcinkach wewnętrznej granicy UE, należą czynności związane m.in. z:

- ujawnianiem fałszerstw dokumentów uprawniających do wjazdu i pobytu na terytorium RP (oraz całej Strefy Schengen),
- realizacją czynności zleconych przez uprawnione organy krajowe (polskie) oraz zagraniczne (w ramach Systemu Informacyjnego Schengen - SIS),
- przeciwdziałaniem wwozowi na terytorium kraju materiałów niebezpiecznych lub szkodliwych dla środowiska naturalnego (śmieci, odpady, materiały wybuchowe, materiały o zwiększonej radiacji itp.), których transportowanie wymaga spełniania szeregu norm i warunków bezpieczeństwa,
- przeciwdziałaniem przemytowi narkotyków i środków odurzających,
- przeciwdziałaniem wywozowi z Polski przedmiotów zabytkowych,
- wymagających zgody właściwych organów odpowiedzialnych za ochronę zabytków (obecnie są to Wojewódzcy Konserwatorzy Zabytków),
- egzekwowanie na granicach wewnętrznych przestrzegania przez podróżnych wwozu na terytorium RP towarów akcyzowych.

Konsekwencją zniesienia kontroli granicznej na odcinkach granicy wewnętrznej UE jest zwiększenie aktywności działań mobilnych Straży Granicznej nie tylko w strefie nadgranicznej, ale również na obszarze całego kraju.

Taktyka działania Straży Granicznej ukierunkowana jest zasadniczo na osiągnięcie tych samych, co dotychczas celów, lecz przy zastosowaniu innych metod i sposobów oraz środków technicznych. W obszarze pozostającym w szczególnym zainteresowaniu formacji pozostają:

- ochrona szlaków komunikacyjnych o szczególnym znaczeniu międzynarodowym przed przestępczością, której zwalczanie należy do właściwości SG;

- zapewnienie bezpieczeństwa w komunikacji międzynarodowej (lotniczej, drogowej, kolejowej, morskiej),
- rozpoznanie rejonów szczególnie zagrożonych przestępczością, której zwalczanie leży we właściwości ustawowej Straży Granicznej,
- współpraca ze społeczeństwem w celu odpowiednio wczesnego zdobywania informacji o zdarzeniach niekorzystnych z punktu widzenia realizowanych zadań oraz interesów narodowych,
- ochrona terytorium kraju przed wwozem materiałów niebezpiecznych, na których transport przewoźnicy nie posiadają stosownych zezwoleń lub realizują go w sposób niezgodny z obowiązującymi międzynarodowymi normami bezpieczeństwa,
- przeciwdziałanie nielegalnemu (bez uzyskania zgody właściwych organów) wywozowi z kraju przedmiotów stanowiących wartość zabytkową i zaliczanych do dziedzictwa narodowego,
- realizacja czynności zleconych przez inne uprawnione organy, instytucje państwowe i międzynarodowe,
- stała gotowość do niezwłocznego i skutecznego wykonania zadania czasowego przywrócenia kontroli granicznej na granicach wewnętrznych (art. 23 kodeksu granicznego Schengen),

Podstawową formą pełnienia służby przez placówki Straży Granicznej na odcinkach granicy wewnętrznej UE są odpowiednio wyposażone mobilne patrole. Do ich zadań należy:

- patrolowanie określonych obszarów (typowanych na podstawie analizy ryzyka i wyników prowadzonego rozpoznania),
- legitymowanie osób (poszukiwania, realizacja czynności zleconych, ustalanie sprawców i świadków przestępstw i wykroczeń),
- kontrola środków transportu poruszających się po drogach publicznych pod kątem spełnienia przez nie wymogów wynikających z przepisów ustawy prawo o ruchu drogowym oraz transportu drogowego, a także transgranicznego przemieszczania odpadów i towarów niebezpiecznych,
- systematyczne lub okresowe kontrole miejsc publicznych, w których gromadzą się obywatele państw trzecich (targowiska, dworce kolejowe, giełdy), w celu kontroli legalności pobytu, legalności zatrudnienia oraz legalności prowadzenia działalności

gospodarczej,

- podejmowanie (samodzielnie lub na podstawie zgłoszenia) czynności służbowych w stosunku do osób naruszających obowiązujący porządek prawny (w zakresie posiadanych przez Straż Graniczną kompetencji),
- poszukiwanie rzeczy utraconych w wyniku przestępstwa, a które mogą się stać przedmiotem transgranicznego przemieszczania,
- udział w akcjach ratowniczych i zapewniających oraz przywracających porządek na określonych obszarach,
- współpraca z uprawnionymi służbami i organami krajowymi oraz innych państw w realizacji określonych zadań pozostających we właściwości pionu granicznego (wspólne działania).

Z dniem włączenia Polski do strefy Schengen, na granicach: z Republiką Federalną Niemiec, Republiką Czeską, Republiką Słowacką oraz z Republiką Litewską, przestały być realizowane czynności związane z następującymi postępowaniami administracyjnymi:

- odmowa wjazdu na terytorium RP,
- określenie czasu pobytu cudzoziemca na terytorium RP,
- wydawanie wiz na podstawie art. 47 ustawy o cudzoziemcach,
- unieważnianie wiz na podstawie art. 48 ustawy o cudzoziemcach,
- wydawanie tymczasowego polskiego dokumentu podróży,
- wnioskowanie o ukaranie przewoźnika karą administracyjną za przewiezienie osoby bez dokumentu podróży,
- nakazanie przebywania w określonym miejscu do czasu, w którym możliwym będzie transport cudzoziemca przez przewoźnika w ramach zawrócenia,
- nakazanie opuszczenia przez cudzoziemca terytorium RP na pokładzie innego środka transportu niż ten, w którym został przewieziony do RP,
- określenie czasu pobytu ze względu na ilość posiadanych środków finansowych,
- wnioskowanie o udzielenie zgody na wjazd na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej pomimo niespełnienia warunków na wjazd na terytorium naszego kraju.

Zniesienie kontroli na granicach wewnętrznych nie wpływa także na realizowanie przez Straż Graniczną zadań w zakresie:

- przeprowadzania kontroli legalności pobytu cudzoziemców na terytorium RP,
- wnioskowania o wydanie decyzji o wydaleniu, w tym wnioskowania do sądu o umieszczenie w strzeżonym ośrodku lub areszcie w celu wydalenia albo o przedłużenia okresu pobytu w ośrodku lub areszcie,
- wydawania decyzji o zobowiązaniu do opuszczenia terytorium RP,
- przygotowywania wystąpień niezbędnych do wnioskowania o wpis, przedłużenie oraz wykreślenie osoby z wykazu osób niepożądanych na terytorium RP,
- przyjmowania wniosków o nadanie statusu uchodźcy na terytorium RP;
- występowania z wnioskami do właściwego wojewody lub Prezesa Urzędu do Spraw Cudzoziemców o udzielenie zgody na pobyt tolerowany na terytorium RP,
- udzielania informacji w zakresie rozpatrywanych przez wojewodów wniosków o zamieszkanie na czas określony, osiedlenie się, jak również inne formy legalizacji pobytu określone w ustawie z dnia 14 lipca 2006 r. o wjeździe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, pobytku oraz wyjeździe z tego terytorium obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej i członków ich rodzin,
- rozpatrywania, przyjmowania/przekazywania obywateli państw trzecich na podstawie wzajemnych umów o readmisji,
- przyjmowania/przekazywania obywateli państw trzecich na podstawie Rozporządzenia Dublin II oraz Konwencji Dublińskiej,
- przekazywania/przyjmowania obywateli państw trzecich na podstawie polsko- niemieckiej umowy o przewozie tranzytowym.

Akcesja Polski do Unii Europejskiej, a obecnie także do strefy Schengen, dały możliwość, osobom do tego uprawnionym do swobodnego podróżowania przez granice wewnętrzne Unii Europejskiej, znosząc wszelkie ograniczenia i bariery w tym zakresie, co wpływa stymulująco na rozwój kontaktów handlowych, społecznych, kulturalnych, prowadzi do dalszego zbliżenia między państwami sąsiadującymi, a także między ich obywatelami. Straż Graniczna w nowych uwarunkowaniach prawnych i politycznych zmieniła taktykę działania. W miarę potrzeb i w zależności od zakresu i intensywności podejmowanych działań i wyzwań, ewolucji będą podlegały nasze struktury, tak aby pomimo wszelkich ułatwień na granicy wynikających ze stosowania dorobku prawnego Schengen przez Rzeczpospolitą Polską, nadal mógł być zachowany wysoki poziom bezpieczeństwa i porządku publicznego nie tylko na terytorium naszego kraju, ale również

na rozszerzonym obszarze strefy Schengen.

[1] Rozporządzenie (WE) Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 marca 2006 r. ustanawiające wspólnotowy kodeks zasad regulujących przepływ osób przez granice (kodeks graniczny Schengen)
- Dz.Urz. UE L 105 z 13.4.2006